

part. 18. tom. 1. dec. 7. num. 13. & seq. Præservatio autem facta in dismembratione ecclesie intelligitur de aliis juribus, præterquam consecutivis ad ipsam dismembrationem. Rota part. 18. tom. 1. dec. 7. num. 15. Cum etiam ecclesie parte dismembrata, transeat cum ea omnia jura, quæ ex limitibus separatis separantur. Rota p. 5. tom. 1. dec. 41. num. 7. Dismembratio tamen generaliter loquendõ non præjudicat ecclesie, à qua illa facta est; nisi in illis, quæ in litteris dismembrationis continentur.

26 Rota part. 17. dec. 213. num. 1. & dec. 351. num. 1. Hinc per ipsam dismembrationem neque censetur præjudicari personis habentibus officia, seu beneficia in ecclesiis dismembratis; Rota part. 18. tit. 2. dec. 437. num. 23. Dismembratio ecclesie regulariter nec præjudicat Episcopo & Capitulo super exactiõne decimarum, cum in ecclesie dismembratione generali etiam prægnantissima non continentur decimæ in ea non expresse. Rota part. 17. dec. 213. num. 4. Maxime loquendo de decimis prædialibus, quæ non transeunt ipso jure in parochialem ecclesiam noviter erectam, sed remanent apud parochiam matricem, nisi eas Episcopus novo parochia ad præscriptum Concilii Tridentini assignaverit; Sic expresse Sacra Congregatio Concilii 11. Martii 1617. & sic late Fagnani. lib. 3. decret. in cap. Cum contingat 29. de decimis d. n. 42. Barbosa de off. & potest. Parochi cap. 28. num. 19. vers. Advertendum quoque, Reiffenstuel lib. 3. decret. tit. 30. num. 140. Monacell. l. c. num. 15. Decimæ tamen personales, seu sacramentales transeunt ipso jure in parochialem noviter erectam, etiam ante ullam Episcopi assignationem. Sic communis Doctorum cum Glossa in cap. Ad audientiam 3. de Eccles. adificand. verb. Obventiones, & bene notat Fagnani. l. c. num. 52. Vide verb. Decimæ art. 2. d. nam. 17. usque ad num. 24.

(Præcedentibus conveniunt leges 13. 15. & 16. tit. 5. 7. 8. 9. tit. 10. p. 1. Vid. etiam verb. Alienare in add. hisp. Vid. Brev. D. Pii VI. §. 22. verb. Capellanus militum.)

30 In foro invaluerat opinio, quod concurrente etiam justa causa deveniendum haud esset ad dismembrationem parochie, ubi prospici posset retentione in aliqua capella Capellani, qui præsto esse posset pro necessitatibus spiritalibus parochianorum, qui ecclesiam parochialem, vel præ distantia, vel præ itineris difficultate adire nequeant; Ita perpetuo respondit Rota, & signanter in recent. dec. 578. num. 7. part. 19. tom. 2. cor. Falconer. dec. 34. num. 12. de Miscellan. cor. Crisp. dec. 221. cor. Lancet. dec. 856. num. 10. & seq. coram clar. mem. Tanor. dec. 230. num. 5. & dec. 249. d. 4. & in Aetna Parochialis 18. Junii 1751. §. 5. & sequent. & in confirmatoria 18. Aprilis 1752. §. 3. coram R. P. D. Elephanzio. Et admissim convenit Sacra Congregatio Concilii interpreti in Dertbonen. Dismembrationis 5. Aprilis 1732. & 30. Augusti ejusdem anni in Terracinesi 6. Junii 1739. in Castanem. Dismembrationis 17. Decemb. 1740. in Pisanen. Unionis, & Dismembrationis 25. Jan. 1744. & 8. Feb. ejusdem anni, & plures alias.

31 Et procedebatur cum hac opinione, si ve dismembratio parochie peteret ex impedimento temporario, puta fluminis, aut torrentis hyberno tempore exundantis, si ve etiam ex impedimento perpetuo, scilicet distantie, ut præsertim firmavit Rot. cor. Crisp. dict. dec. 211. num. 23. & seq. & si ve nova parochia erigi vellet ex bo-

nis veteris parochie, sine ex bonis aliunde provenientibus, ut tenuit idem Sacrum Tribunal cor. Falconer. dec. 34. num. 13. de Miscellan. & si ve jam fuerint, vel non fuerint, qui obierint sine prasidio sacramentorum, ut pariter respondit Sacrum Auditorium cor. Falconer. dict. dec. 34. rub. num. 13. de Miscell.

At novissime in diversam ablit sententiam Sacra Congregatio Concilii interpret in Comen. 5. Decembri. 1750. Censuit enim, deveniendum esse ad dismembrationem parochie, tamen Reclor veteris parochie retinere offerret in aliqua capella Capellanum, qui occurrere valeret spiritalibus indigentibus parochianorum, qui justa de causa instabant pro dismembratione. Ad evitandam dismembrationem recentis in Nolana 3. Februarii 1753. & 1755. oblata quoque fuit recentio non unius Capellani, sed duorum Capellanorum, ac et minime adhæsit Sacra Congregatio, sed semel atque iterum requisivit informationem Episcopi juxta instructionem. Causa vero finem habuit concordia, qua facta fuit dismembratio, & sic erecta nova parochia. Hanc autem posteriorem sententiam amplectam à Sacra Congregatione, uti conformem cap. Ad audientiam 3. de Adific. eccles. cum Concilio Tridentini. vers. 21. cap. 4. de Refor. inter alios tenuerunt Vanden Espen Jur. ecclesiast. univ. part. 2. tit. 6. cap. 2. §. 24. Sed tamen (inquit) si causa legitima erigendi novam parochiam occurat, non tam facile ob aliquorum interesse ad jam suggestum remedium confugiendum, tam quod non omnia in capellis stant, ad que parochiani tenentur ex Jure communi, & Tridentino, quam quod magna sit distantia inter pastorem, cujus sunt ovæ proprie, ut instituitur in novis parochiis, & sacerdotes, qui in capellis nec omnia præstant, nec tamquam sui. Plebani ergo satisfiit magno incommodo per erectionem novæ parochie, quam per capellam, eoque in casu magni incommodi mens esse videtur Concilii Tridentini. Zypæus respons. univ. num. 2. de Adific. eccles. Ursua eccles. discept. tom. 1. part. 1. discept. 14. num. 95. & 108. Constat. vot. decisiv. 343. num. 18. tom. 2.

Justa causa dismembrationis parochie est, vel distantia, vel difficultas itineris. Certa vero regula nec de distantia, nec de difficultate itineris statui potest. Standum multum judicio Episcopi, ut servare solet Sacra Congregatio Concilii interpret, contradicentibus, licet frustra, nonnullis Auditoribus faventibus parochis, qui ut plurimum sese opponunt dismembrationibus.

An consensus omnium, vel majoris partis parochianorum requiratur ad dismembrationem parochie, non conveniunt Doctores; Affirmant Zypæus consulti. can. 1. num. de adific. eccl. Slevogius de divis. eccl. & benef. comment. 3. §. 19. Populo (ait) nullas in hoc negotio partes, Barbos. & Castropalao, &c. tribuendas continent, quod arbitrium omne Episcopo à Synodo Tridentina deferatur. At fatetur, synodum nihil de populo, seu parochianis dicitur ponere, solet tamen ostendi sententia horum etiam consensus, aut majoris partis requiri in nova ecclesia fundanda. Ergo in divisione justa non negligendus erit. Unde si plures, & distincti casus uni Reclori, aut curato majoris ecclesie subjeti fuerint, ex tribus duos minimum consentire oportet. Certum etenim est, eorum causa suscipi ejusmodi negotium, eoque audiendi omnino; Rot. in rec. dec. 223. num. 5. part. 6. At negativa opinio magis recepta est.

DIS-

In hac materia per primas addit. hisp. fuit solum prænotatum ad uniones, resignationes, & regressus, ceterisque similes gratias apostolicas esse assensum regium præcedendum; (1) cum vero virtute juris patronari, & protectorii (2) sacrorum Canonum, & Concilii Tridentini (regiæ diadematis inseparabile consideratur) in eundem finem, rei-

(1) Vid. verb. Beneficium, vers. Ut effectum: Breve S. D. Benedicti XIV. 10. Septemb. an. 1753. quod quidem insertum invenitur in fin. tit. 6. lib. 1. Roc. Cast. ad præsens, ibi: En quanto à las uniones, permutas, resignas, y afeciones, ó indultos, como llaman de Afeciones, y otras semejantes, donde se trate de derecho de tercero, era necesario explicar por las mismas cartas circulares, que esto se debia entender, y observarse segun el estilo de la Dataria Apostolica, esto es, guardadas las

casos que se deben guardar, con tal, y en quanto inter venga el consentimiento asi de tu Magestad, y de tu Successores los Reyes Católicos de las Españas por tiempo existentes, como de otros qualesquiera que tengan intereses: (2) Vid. add. hisp. verb. Forum, vers. Nemini indubium: prope fine vers. Nullus ambigit: proxime etiam ad fin.

DISPENSATIO.

SUMMARIUM.

- 1 Dispensatio quid sit, & quot modis consideretur ad num. 9.
- 10 Quid sentiantur de dispensatione, dispensante, & dispensationem petente sine justa causa, ad num. 18.
- 19 Papa an dispenset in jure divino, ac in omni jure ecclesiastico, ad num. 21.
- 22 Utrum Episcopus, vel Capitulum Sede vacante dispenset

seilicet uniones, & dismembrationes beneficiorum efficiendi sint variz dispositiones promulgatae, in quibus de eis (1) agitur, simulque de congrua in beneficiis assignatione, absque omissione eorum que ad effectum prærequiruntur: nullus demorabitur, si omnia super hoc decreta subnectantur, præmaximè quando nil supererit in ceteris add. præter in hunc locum remissionem.

(1) Reg. Ord. Circul. 12. Jan. an. 1760. I. Entre los asuntos que han excitado el zelo de la Cámara, uno de los mas principales ha sido que se reduzcan, supriman, y unan á destinos pios útiles á la iglesia, y causa pública los beneficios que hay en el reyno en excesivo número, y de tan corto valor, que no es suficiente cada uno á mantener limitadamente al que le obtiene, ni aun por lo comun llegan estos beneficios á la congrua sinodal establecida para ascender al orden sacerdotal, de forma que si sus poseedores no tienen otras rentas ó bienes, viven con indecencia, y son unos eclesiásticos inútiles á la iglesia, y á los pueblos donde residen.

II. Para proceder la Cámara con el conocimiento necesario en materia de tanta gravedad é importancia, pidió informes á los Prelados del reyno en 10 de Julio de 1758, en que tuvo principio este Expediente, reducido por entonces á los beneficios simples incongruos de libre colacion.

III. Ahora se ha instaurado el mismo Expediente con mayor aplicacion, por haber parecido que conviene entenderle á los beneficios incongruos, y á sean de libre colacion, ó de patronato laical eclesiastico ó mixto, asegurada la Cámara de que la voluntad de su Mag. arreglada á la disciplina eclesiastica, y al espiritu de los cánones, y Concilios á que no quede en las iglesias de sus dominios beneficio alguno incongruo, y que por sí solo no sea suficiente para la honesta, y decente manutencion de su poseedor, atendidas las circunstancias del pais, y el carácter del estado sacerdotal.

IV. En este supuesto, ha acordado la Cámara que V. forme un plan general claro, y distinto de todos los beneficios de esa diocesis, asi simples como residenciales, distribuyendola á este efecto por Arciprestazgos, Vicarias, ó Arcedianatos, segun la division que rija en ella, expresando los lugares de cada uno, y las parroquias, iglesias, ó capillas públicas que en cada lugar hubiere: el vecindario de cada Parroquia, el curato, vicaría, ó tenencia, á cuyo cargo está la cura de almas, con expresion de sus frutos, derechos, y otras obventiones, y los beneficios, ó capellanías que hubiere en cada iglesia, y á sean de libre colacion, ó patronato, como tambien sus emolumentos, cargas, y obligaciones.

V. Si en esa diocesis hubiere algunos Prelados inferiores, que por career de jurisdiccion quasi episcopal no pueden unir beneficios, pero son coladores de los comprendidos en sus territorios, estos beneficios deberán incluirse en el referido plan general, pidiendoles V. la noticia conveniente de los que fueren, en nombre de la Cámara, previniendoles, que al tiempo de darla presten su asenso á las uniones que proponga V. y apruebe su Mag. Pero si los referidos Prelados inferiores tuvieren territorios exántos con la verdadera calidad Nalibus, y el exercicio de la jurisdiccion ordinaria, en cuyo caso les compete la facultad de hacer por sí las uniones, dará V. cuenta á la Cámara de los que hubiere de esta

sare valeat quoddam sacros canones & præter casus à jure concessos, & quinam sint casus hujusmodi, ad num. 30.

- 31 De quadam dispensatione matrimonii, aliaque ad ordines, an utraque sit valida necne, ad num. 32.
- 33 Afferuntur quamplurima ad rem ex operibus S. D. Benedicti. XIV. ad num. 81. est additio ex Autore.
- 82 Lectores remittuntur alibi ad nonnulla hic pertinentia.
- 83 Additiones ex aliena manu, ad num. 105.

DISPENSATIO est Juris communis relaxatio facta cum causa cognitione ab eo, qui Jus habet dispensandi. Err in re communis cum Glossa in cap. Requiritis 5. caus. 1. quest. 7. verb. Ut perisque, & in cap. Ut constitueretur 5. dist.

especie dentro de su diocesis, ó en los confines de ella, para que se les comuniquen en derecho el correspondiente aviso.

VI. En la relacion de beneficios que ha de comprender el plan general, ha de expresat V. en cada iglesia su dictamen acerca de los que se pueden suprimir, unir, ó incorporar, y las respectivas cargas, que hayan de cumplir sus poseedores. Y respecto de que la tasa sinodal en todos los Obispados es muy excesa, segun el presente estado de las cosas, y mayor estimacion que tienen, señalará V. para esa diocesis nueva congrua ó tasa, que atendida la calidad del pais, estime correspondiente á la decente manutencion del beneficiado, proponiendo segun ella las uniones, ó agregaciones de beneficios, y capellanías de modo, que no quede alguno á cuyo titulo no pueda ordenarse su poseedor; bien entendido, que si una tasa no pudiere gobernar en toda la diocesis por la diferencia de territorios que comprehenda, será conveniente la establezca V. distinta, y acomodada á cada uno, como asimismo la de los curatos, que deberá ser mas crecida por el mayor trabajo de los Curas, y la estrecha obligacion de su cargo en la administracion del pasto espiritual, y socorro de los feligreses necesitados.

VII. Para que tengan efecto las uniones, supresiones, y desmembraciones de beneficios, y curatos de libre colacion, estima la Cámara por conveniente que proceda el asenso del cabildo de la iglesia catedral, si no hubiere costumbre en contrario; y en los de patronato preceda tambien como condicion necesaria el consentimiento de los patronos, á cuyo fin los citará V. por edicto, para que en el termino preciso de dos meses le presten, ó den razon legitima de no hacerlo; y que no executandolo en el termino prefinido, ó alegando alguna causa frívola para impedir las uniones ó supresiones, proceda V. conforme á derecho, supliendo la negligencia, ó irracional contradiccion de los patronos; y para no dexarlas expuestas á nulidad, ó ulterior revocacion, considera la Cámara por indispensable, que ante todas cosas se justifique la causa que motive las referidas uniones, supresiones, y desmembraciones, de modo que conste no tener exceso las que lleguen á efectuarse.

VIII. Como la congrua de los parrocos es el fin mas recomendable, y una justissima causa para unir los beneficios simples que sean necesarios para su decencia; como se previene en el cap. 5. de la ser. 21. del Tridentino, conforme á otras decisiones, porque como inmediatos Pastores, á cuyo cargo está la cura de almas, fundan derecho para la percepcion de los diezmos con que contribuyen los fieles en retribucion del pasto espiritual; de modo, que en perjuicio de su congrua no deben subsistir las separaciones y desmembraciones hechas para erigir diferentes beneficios que están sujetos á la revision siempre que el Cura no tenga sustentacion decente: encarga á V. la Cámara, que atienda con preferencia á los curatos de corto valor, uniendoles el beneficio, ó beneficios que sean necesarios, no solo para el preciso

dist. 50. verb. Detrahentium, Abbas in cap. Fratemitatis de schismat. Fagnan. in cap. Nimis 18. de filiis Presbyterorum num. 4. Angel. Tab. & Armill. verb. Dispensatio. Dispensatio sub variis modis potest considerari. Primo dispensatio alia est debita, alia permessa, & alia prohibita. Dispensatio debita est, ubi vel utilitas, vel necessitas ecclesie, vel meritum prerogativa vertitur, ut

alimento de sus poseedores, sino tambien para una dotacion competente, que sea remuneracion de lo penoso de su oficio, y en que puedan tener algun recurso en sus indigencias los parroquianos pobres; o si por falta de beneficios no pudiere proveer de remedio oportuno, en esta forma asigne V. á los parrocos la parte de primicias, ó diezmos que fuere necesario, conforme al mismo Concilio en el cap. 13. de la sess. 24. en cuyo caso estarán obligados á contribuir prorata todos los interesados, y partícipes. Y en los pueblos donde hubiere dos, ó mas parroquias, que cada uno por sí no baste á mantener al parroco, podrá V. proponer la union, ó incorporacion de las que contemple precisas á llenar este fin, como medio igualmente permitido, y recomendado en el cap. 5. ya citado.

IX. Habiendose introducido en algunas iglesias el intolerable abuso de hacerse beneficios simples los curatos, encargando sus poseedores la cura de almas á un Teniente contra la naturaleza, y estrecha obligacion de los curatos en su origen, y en conocido perjuicio de los feligreses, que carecen de la puntual, y mejor asistencia á que son acreedores, y lograrían con el propio parroco, como tambien de las limosnas que expendría, y no puede hacer el Teniente por la escasez de sus emolumentos; entendiendo la Cámara será muy justo, y conveniente, que proponga en su plan la ereccion en curatos, reintegrando en la cura de almas los beneficios que de esta naturaleza hubiese en su diocesis.

X. Por el mismo motivo encarga la Cámara á V. que usando de las facultades que concede el Concilio en la sess. 7. de reformat. cuide de que los curatos unidos á iglesias, monasterios, y comunidades se sirvan por vicarios perpetuos, con consignacion de la congrua que es competente, restituyendo en caso necesario al curato en su antigua libertad, si la iglesia, ó comunidad, á quien estuviese unido, resistiese contribuir al vicario con la porcion, ó quota que señalare V. como tambien se previene en el cap. 16. de la sess. 25.

XI. Asi como en las parroquias de corta dotacion no se debe omitir diligencia, ni providencia alguna que conduzca para su aumento, corresponde igualmente atender á los parroquianos en el caso de que por su número ó distancia de anexos no se pueda administrar comodamente la cura de almas por el parroco, desmembrando para ello de los frutos y rentas del curato la porcion que fuere precisa para la dotacion de nuevos parrocos ó vicarios perpetuos, erigiendose á este fin parroquia distinta, y separada, con arreglo al cap. Ad audientiam de eccles. adif. renovado en el cap. 4. sess. 21. del Tridentino, ó bien ayuda de parroquia, con asignacion de vicario perpetuo, que administre el pasto espiritual, segun lo pidieren las circunstancias.

XII. Baxo de estos supuestos encarga á V. la Cámara proponga las uniones que fueren necesarias para la competente dotacion de los beneficios, y capellanias, procurando no extraerlos de las iglesias en que estuvieren fundados, sin urgente causa, no siendo para dotacion del seminario conciliar, fabrica de iglesias pobres, hospitales, ú otros destinos pios, y recomendables, ó que no haya otro medio de aumentar la congrua de los curatos tenues; y que haga V. las uniones con uniformidad en quanto sea posible, agregando los beneficios de libre provision á otros semejantes, y los de patronato particular con otros de la misma naturaleza, distribuyendo por turno, y alternativa proporcional el derecho de presentar, y el ejercicio del patronato activo, y pasivo.

XIII. Los beneficios, y capellanias que por su tenuidad no llegaren á la tercera parte de la congrua, yá sean de libre colacion, ú de patronato, considera la Cá-

colligitur ex cit. cap. Ut constitueretur 25. dist. 50. & cap. Expositum 23. de Præbend. Dispensatio permessa, que etiam arbitraria appellatur, est, ubi in jure fit prohibitio, cujus moderatio relinquatur arbitrio Superioris, ut habetur in cap. Si quis Presbyter dist. 50. vel etiam, quando aliquid permittitur, ut pejus evitetur, cap. 2. de rponi. Dispensatio prohibita est, ubi minime fieri potest

absoluta por conveniente, que V. los extinga, ó suprima, como se dispone en el §. 8. de la Bula Apostolice Ministerii, destinando los primeros al seminario conciliar, fábricas de iglesias, dotacion de parrocos, ú otros usos pios, como son dotes para huérfanos, escuelas de primeras letras, hospitales, y otros semejantes, y convirtiendo los segundos en legados piosos á que presenten los patronos, de modo que nunca se reputen por beneficios eclesiasticos, cumpliendo inviolablemente los que gozaren unos, y otros las cargas que tuvieren anexas.

XIV. Los demas beneficios, que por su renta, ó por las uniones resulten congruos, deberán quedar sujetos á la disposicion de V. para imponerles aquellas cargas, y obligaciones que le parecieren necesarias, y convenientes segun su naturaleza; y respecto de que así las iglesias como los parroquianos tienen derecho al abundante pasto espiritual á proporcion de los diezmos con que contribuyen; considera la Cámara por muy justo, que al beneficio ó beneficios que V. estime precisos, y suficientes para imponerles esta carga, los haga residenciales, de forma que sus poseedores los sirvan personalmente, ayudando al parroco en las funciones de su cargo, como explicar la doctrina christiana, asistir á los enfermos, y administrar sacramentos, á excepcion de bautismos, y matrimonios, precediendo para ello el correspondiente exámen; pero sin comprender en esta providencia todos los beneficios libres, ni los de patronato, que por fundacion no tengan residencia, sino solamente aquellos que basten para el fin expresado, por los inconvenientes que se experimentarían con esta generalidad, principalmente de faltar presbiteros para otros destinos igualmente indispensables, ó tener V. la precision de ordenarlos sin titulo, contra lo prevenido en el Concilio, y sagrados cánones. Bien que en execucion del cap. 16. sess. 23. de reformat. y del §. 2. de la Bula Apostolice Ministerii, podrá V. adscribir á cierta iglesia á los poseedores de los beneficios, y capellanias libres, para que sirvan en ella conforme al §. 7. de la misma Bula, y no teniendo legitima, y no afeñada causa que los excuse de esta asistencia, y servicio.

XV. La Cámara espera del notorio zelo de V. aplicará todo su cuidado á la perfeccion de esta importante obra en que es interesado por la utilidad de las iglesias, y el beneficio espiritual de las almas que están á su cargo, evacuando con la posible brevedad el referido plan general, que remitirá con su dictamen sobre las uniones, aplicaciones, desmembraciones, ó supresiones que estime convenientes, y los beneficios que deban quedar sujetos á precisa residencia: atrestandose V. á las prevenciones que quedan hechas, y fueren adaptables en esa diocesis, sin embargo de qualquiera orden que se le tenga comunicada, para que precedido el asenso de su Mag. pueda V. proceder á su execucion, en virtud de las facultades ordinarias que le competen, conforme van yao ocurriendo las vacantes, sin proveer en el interin los beneficios que le vaquen, y no lleguen á la congrua, que V. regule correspondiente á los fines expresados, no siendo curados; en el supuesto, de que su Mag. á consulta de la Cámara de 6 de Mayo de este año, ha resuelto executar lo mismo con los que vacaren á su presentacion. Y de quedar V. enterado de todo me dará aviso, como tambien de los beneficios simples incongruos que vaquen á la provision de su Mag. hasta que tenga efecto el proyecto de su union, y supresion para noticia de la Cámara.

Dios guarde, &c. Est bujus confirmatoria, que die 11 Nov. ejusd. ann. fuit expedita. (Bull. citat. vid. in fin. verb. Forum.)

absque manifestâ Juris dissipatione, vel quando justa causa dispensandi non adest, text. in cap. Tali, & cap. Si illa caus. 2. quatt. 7. cap. Innotuit §. Multa, de Elect. Dispensatio etiam triplex dicitur; Alia legit, ut in cap. Litteras 14. de filiis Presbyterorum; ibi: Permissimus ipsum ordinari in clericum. Alia hominis, ut illa, que á superioribus solet concedi; Alia mixta, quando scilicet lex concedit, ut homo dispenset, ad text. cap. de multa 28. de Præbend. Tertio dispensatio adhibet triplex, alia justitiæ, alia gratiæ, alia mixta. Dispensatio justitiæ est illa, que dicitur debita, ut sub num. 3. Dispensatio gratiæ est illa, que continet merum privilegium, meramque principis liberalitatem; mixta est illa, que procedit partim à justitiâ, partim à gratiâ, & in hac mixta potest etiam comprehendi principis tolerantia. Abb. in cap. Nisi esset, de præbend.

6. Quarto dispensatio alia est tacita, alia expressa. Dispensatio tacita est, quando princeps concessit officium alicui inhabili, vel Papa beneficium; nam tunc videtur tacite super illius inhabilitate dispensare, ut notant communiter Doctores in l. Quidem consulabant, ff. de re judic. Hoc tamen debet intelligi, quando Papa, vel Princeps sciebat inhabilitatem illius, cui facta est officii, & respective beneficii concessio, secus vero, si ignorabat. Glossa in l. Universis, C. de præc. Imper. off. quia nunquam censetur princeps remittere vitium ignoratum;

7. cap. Si eo tempore, de recr. in 6. Hodie tamen hujusmodi tacita Papæ dispensatio est minus frequens in usu ob regulam quinquagesimam primam Cancellariæ Apostolicæ, quæ solet ab omnibus Pontificibus confirmari subsequentibus verbis: Item quod per quancumque signaturam in quavis gratia, nullatenus dispensatio veniat, nisi specialiter exprimat, vel dicta gratia totaliter effectum hujusmodi dispensationis concernat, vel alias nihil conferat, aut operetur. Dispensatio expressa est illa, in cujus litteris narratur defectus impetrantis, & in illis Papa utitur verbo Dispensamus; cap. At si Clerici 4. de judiciis §. de adulteriis; cap. de multa 28. de Præbend. Et idem esset, si in illis uteretur Papa verbo Permittimus, quod etiam dispensationem expressam inducit; Litteras 14. de filiis Presbyterorum; & cap. Unico, de stat. & qual. in 6. & docet usualis praxis Cancellariæ Apostolicæ.

8. Quinto, dispensatio insuper alia est excusabilis, alia laudabilis, alia damnabilis. Dispensatio excusabilis est, quando urget necessitas, quia ipsa legem non habet, & propterea tunc legis rigor infringitur, ubi enim necessitas urget, dispensatio dicitur excusabilis; Felin. in cap. 1. num. 49. & 50. de constit. Menoch. de arbit. jud. lib. 2. ca. 131. num. 1. & alii passim ex S. Bernardo infra citando. Dispensatio laudabilis est illa, ubi communis provocat utilitas, que á jure æquiparatur necessitati, in cap. Cum omnes, de const. S. Bernard. infra citandus. Dispensatio damnabilis est illa, ubi nec ulla urget necessitas, nec communis provocat utilitas, nec ulla alia adest causa justa. Sperell. part. 2. decis. 109. num. 2. Unde egregie D. Bernardus lib. 3. considerat. ad Eugen. Papam. sic ait Quid, inquit, prohibes dispensare? Non, sed dissipare. Non nam tam rudis, ut ignorem porcos vos dispensatores, sed in edificationem, non ad destructionem. Denique querit inter dispensatores ut fidelis quis inveniat. Ubi necessitas urget, excusabilis dispensatio est; ubi utilitas provocat, dispensatio laudabilis est, utilitas dico communis; non propria, nam cum nihil horum est, non plane fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est. Hinc dispensatio sine justa causa, non dispensatio, sed dissipatio dicitur communiter à Doctores, ut observant, & tenent Sperell. d. decis. 109. num. 3. Fagnan. in cap. Nimis 18. de filiis Presbyterorum num. 9. Barbosa de offic. & potest. Episcop. part. 1. tit. 2. glor. 15. num. 7. Pyrrh. Corrad. prax. dispensat. Apostolic. l. 1. c. 3. sub num. 2. Reiffenstuel l. 1. Decr. tit. 2. num. 450. & alii passim.

9. Idcirco dispensatio in lege superflua sine justa causa non solum est injusta, sed & invalida. Innocen. in cap. Dudum 21. de elec. num. 26. vers. Item & si Papa. Abbas in cap. Non est, de voto num. 8. Butr. in cap. Venerabilem Qui filii sint legitimi num. 6. Felin. in cap. Postulati, de remis. sub num. 13. Navarr. in cap. Final. de Simonia Ferrar. Buziozeca Tom. III.

10. Dispensatio in lege propria sine justa causa, est quidem injusta, sed tamen valida, quia tunc Legislator in re propria, & in propria voluntate dispensat eam mutans, á qua sola vim habet lex; Innocen. in cap. Dudum 22. de elec. num. 16. vers. Item & si Papa Butr. in cap. Venerabilem; Qui filii sint legitimi num. 6. Abbas in cap. Non est, de voto num. 8. Felin. in cap. Postulati, de remis. sub num. 42. Sperell. l. c. num. 10. cum variis aliis ibi citatis. Unde dispensans in propria lege sine justa causa peccat juxta veriores sententiam, ut articulo discusso, & innumeris hinc inde adductis concludit Sanchez disp. 18. num. 2. & 3. subdens num. 7. probabilius esse, quod remoto scandalo, ac alterius notabili damno, culpa in hoc casu sit venialis, & non lethalis tam respectu dispensantis, quam respectu petentis, vel acceptantis ultro oblatam talem dispensationem sine causa, ut bene declarat ipse Sanchez d. disp. 18. per tot. & tenet Sperell. l. c. num. 17. & decis. 115. num. 35. Papa autem si dispense firmat Innocen. in cap. Cum ad monasterium 6. de statu Regul. num. 5. cum qua sententia videtur consentire Campanil. in divers. jur. canon. rubr. 6. cap. 3. num. 27. Et ratio esse potest, quia in Principe supremo sola voluntas dicitur justa causa; Glossa singularis de jur. civil. in l. relegat. ff. de pan. & est similis de Jure Canonico; cap. Si eo tempore, de elec. in 6. & c. Si gratiose, de rescript. etiam in 6. Sanchez vero articulo mature discusso, & innumeris hinc inde adductis concludit secundum veriores sententiam peccare Papam, saltem venialiter, cum sine justa causa dispensat in propria lege, & in Jure canonico; Et hinc fortasse, ut recte advertit Sperell. l. c. num. 18. forte inolevit Romane Curie stylus, ut semper in gratis, ac dispensationibus Summi Pontificis aliqua justa causa apponatur, ita ut exordium hoc præmitti soleat, Vite & morum honestas, aliæque laudabilia probitas, & virtutum merita non inducunt.

11. A nimia profecto facilitate excusari nequit Clar. Auctor circa doctrinam, quam tradit num. 16. 17. & 18. Theologi enim, & Canonistæ docentes dispensationem absque causa á Superiore petitam, & etiam á Papa, esse dispensationem, illamque qui ita est dispensatus, tutum non esse in conscientia, aliquid magis innuunt, quam peccatum veniale. Quoniam Papa, inquit Cardinalis Bel-

num. 4. & in Manu. præbend. 9. num. 14. Sperell. decis. 109. num. 10. & plurimi Theologi, quos refert, & sequitur Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 17. num. 24. Unde dispensans in lege Superioris sine justa causa, mortaliter peccat, nisi excuset levitas materiæ, ut ex D. Bernardo l. c. sub num. 9. tenent Abbas in cap. At si Clerici 4. de judiciis §. de adulteriis sub num. 20. in fin. Armilla verb. Dispensatio num. 13. Sylvester eod. verb. num. 2. Campanil. in divers. jur. canon. rub. 6. cap. 3. num. 27. Sperell. d. decis. 100. num. 27. & decis. 115. num. 35. & post multos alios docet Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 18. num. 1. Immo etiam Papa in tali lege sine justa causa dispensans non est tutus in conscientia, sed peccat, ut plurimi gravissimi Auctores firmant. Anchar. contr. 352. nisi legitibus in fine, Abbas, & Canonistæ passim in cap. Quæ in ecclesiis, de conscrip. ubi Felin. sub num. 5. vers. demum, testatur in omnes tenere, Covarr. in rub. de Sponsal. part. 2. cap. 6. §. 9. n. 7. Alvarus Pelagius de planctu ecclesie lib. 2. cap. 15. Victoria in relect. de potest. Papæ num. 7. Corduba lib. 4. questionarii q. 9. Sperell. d. decis. 109. num. 13. Sotus de justit. & jur. lib. 3. q. 6. art. 3. & colligitur ex D. Bernardo loc. supra cit. num. 9. ubi monet Papam, vel Principem sciebat inhabilitatem illius, cui facta est officii, & respective beneficii concessio, secus vero, si ignorabat. Glossa in l. Universis, C. de præc. Imper. off. quia nunquam censetur princeps remittere vitium ignoratum; 14. Ejusdem enim culpe fit reus, cujus est ipse dispensans; ut cum multis aliis tenet Sanchez d. lib. 8. disput. 18. n. 8. Sotus de just. & jur. 3. q. 6. artic. 3. Hojed. in tract. de incompatib. benef. part. 2. cap. 12. num. 39. Suarez lib. rescript. sent. in verb. Dispensatio. Mascard. de prob. conclus. 345. num. 14. vol. 1. Sperell. l. c. num. 15. & alii.

15. Dispensatio in lege propria sine justa causa, est quidem injusta, sed tamen valida, quia tunc Legislator in re propria, & in propria voluntate dispensat eam mutans, á qua sola vim habet lex; Innocen. in cap. Dudum 22. de elec. num. 16. vers. Item & si Papa Butr. in cap. Venerabilem; Qui filii sint legitimi num. 6. Abbas in cap. Non est, de voto num. 8. Felin. in cap. Postulati, de remis. sub num. 42. Sperell. l. c. num. 10. cum variis aliis ibi citatis. Unde dispensans in propria lege sine justa causa peccat juxta veriores sententiam, ut articulo discusso, & innumeris hinc inde adductis concludit Sanchez disp. 18. num. 2. & 3. subdens num. 7. probabilius esse, quod remoto scandalo, ac alterius notabili damno, culpa in hoc casu sit venialis, & non lethalis tam respectu dispensantis, quam respectu petentis, vel acceptantis ultro oblatam talem dispensationem sine causa, ut bene declarat ipse Sanchez d. disp. 18. per tot. & tenet Sperell. l. c. num. 17. & decis. 115. num. 35. Papa autem si dispense firmat Innocen. in cap. Cum ad monasterium 6. de statu Regul. num. 5. cum qua sententia videtur consentire Campanil. in divers. jur. canon. rubr. 6. cap. 3. num. 27. Et ratio esse potest, quia in Principe supremo sola voluntas dicitur justa causa; Glossa singularis de jur. civil. in l. relegat. ff. de pan. & est similis de Jure Canonico; cap. Si eo tempore, de elec. in 6. & c. Si gratiose, de rescript. etiam in 6. Sanchez vero articulo mature discusso, & innumeris hinc inde adductis concludit secundum veriores sententiam peccare Papam, saltem venialiter, cum sine justa causa dispensat in propria lege, & in Jure canonico; Et hinc fortasse, ut recte advertit Sperell. l. c. num. 18. forte inolevit Romane Curie stylus, ut semper in gratis, ac dispensationibus Summi Pontificis aliqua justa causa apponatur, ita ut exordium hoc præmitti soleat, Vite & morum honestas, aliæque laudabilia probitas, & virtutum merita non inducunt.

16. A nimia profecto facilitate excusari nequit Clar. Auctor circa doctrinam, quam tradit num. 16. 17. & 18. Theologi enim, & Canonistæ docentes dispensationem absque causa á Superiore petitam, & etiam á Papa, esse dispensationem, illamque qui ita est dispensatus, tutum non esse in conscientia, aliquid magis innuunt, quam peccatum veniale. Quoniam Papa, inquit Cardinalis Bel-

17. Dispensatio in lege propria sine justa causa, est quidem injusta, sed tamen valida, quia tunc Legislator in re propria, & in propria voluntate dispensat eam mutans, á qua sola vim habet lex; Innocen. in cap. Dudum 22. de elec. num. 16. vers. Item & si Papa Butr. in cap. Venerabilem; Qui filii sint legitimi num. 6. Abbas in cap. Non est, de voto num. 8. Felin. in cap. Postulati, de remis. sub num. 42. Sperell. l. c. num. 10. cum variis aliis ibi citatis. Unde dispensans in propria lege sine justa causa peccat juxta veriores sententiam, ut articulo discusso, & innumeris hinc inde adductis concludit Sanchez disp. 18. num. 2. & 3. subdens num. 7. probabilius esse, quod remoto scandalo, ac alterius notabili damno, culpa in hoc casu sit venialis, & non lethalis tam respectu dispensantis, quam respectu petentis, vel acceptantis ultro oblatam talem dispensationem sine causa, ut bene declarat ipse Sanchez d. disp. 18. per tot. & tenet Sperell. l. c. num. 17. & decis. 115. num. 35. Papa autem si dispense firmat Innocen. in cap. Cum ad monasterium 6. de statu Regul. num. 5. cum qua sententia videtur consentire Campanil. in divers. jur. canon. rubr. 6. cap. 3. num. 27. Et ratio esse potest, quia in Principe supremo sola voluntas dicitur justa causa; Glossa singularis de jur. civil. in l. relegat. ff. de pan. & est similis de Jure Canonico; cap. Si eo tempore, de elec. in 6. & c. Si gratiose, de rescript. etiam in 6. Sanchez vero articulo mature discusso, & innumeris hinc inde adductis concludit secundum veriores sententiam peccare Papam, saltem venialiter, cum sine justa causa dispensat in propria lege, & in Jure canonico; Et hinc fortasse, ut recte advertit Sperell. l. c. num. 18. forte inolevit Romane Curie stylus, ut semper in gratis, ac dispensationibus Summi Pontificis aliqua justa causa apponatur, ita ut exordium hoc præmitti soleat, Vite & morum honestas, aliæque laudabilia probitas, & virtutum merita non inducunt.

18. A nimia profecto facilitate excusari nequit Clar. Auctor circa doctrinam, quam tradit num. 16. 17. & 18. Theologi enim, & Canonistæ docentes dispensationem absque causa á Superiore petitam, & etiam á Papa, esse dispensationem, illamque qui ita est dispensatus, tutum non esse in conscientia, aliquid magis innuunt, quam peccatum veniale. Quoniam Papa, inquit Cardinalis Bel-

19. Dispensatio in lege propria sine justa causa, est quidem injusta, sed tamen valida, quia tunc Legislator in re propria, & in propria voluntate dispensat eam mutans, á qua sola vim habet lex; Innocen. in cap. Dudum 22. de elec. num. 16. vers. Item & si Papa Butr. in cap. Venerabilem; Qui filii sint legitimi num. 6. Abbas in cap. Non est, de voto num. 8. Felin. in cap. Postulati, de remis. sub num. 42. Sperell. l. c. num. 10. cum variis aliis ibi citatis. Unde dispensans in propria lege sine justa causa peccat juxta veriores sententiam, ut articulo discusso, & innumeris hinc inde adductis concludit Sanchez disp. 18. num. 2. & 3. subdens num. 7. probabilius esse, quod remoto scandalo, ac alterius notabili damno, culpa in hoc casu sit venialis, & non lethalis tam respectu dispensantis, quam respectu petentis, vel acceptantis ultro oblatam talem dispensationem sine causa, ut bene declarat ipse Sanchez d. disp. 18. per tot. & tenet Sperell. l. c. num. 17. & decis. 115. num. 35. Papa autem si dispense firmat Innocen. in cap. Cum ad monasterium 6. de statu Regul. num. 5. cum qua sententia videtur consentire Campanil. in divers. jur. canon. rubr. 6. cap. 3. num. 27. Et ratio esse potest, quia in Principe supremo sola voluntas dicitur justa causa; Glossa singularis de jur. civil. in l. relegat. ff. de pan. & est similis de Jure Canonico; cap. Si eo tempore, de elec. in 6. & c. Si gratiose, de rescript. etiam in 6. Sanchez vero articulo mature discusso, & innumeris hinc inde adductis concludit secundum veriores sententiam peccare Papam, saltem venialiter, cum sine justa causa dispensat in propria lege, & in Jure canonico; Et hinc fortasse, ut recte advertit Sperell. l. c. num. 18. forte inolevit Romane Curie stylus, ut semper in gratis, ac dispensationibus Summi Pontificis aliqua justa causa apponatur, ita ut exordium hoc præmitti soleat, Vite & morum honestas, aliæque laudabilia probitas, & virtutum merita non inducunt.

20. A nimia profecto facilitate excusari nequit Clar. Auctor circa doctrinam, quam tradit num. 16. 17. & 18. Theologi enim, & Canonistæ docentes dispensationem absque causa á Superiore petitam, & etiam á Papa, esse dispensationem, illamque qui ita est dispensatus, tutum non esse in conscientia, aliquid magis innuunt, quam peccatum veniale. Quoniam Papa, inquit Cardinalis Bel-

larminus in epistola ad Nepotem suum, non est Dominus, sed dispensator, ideoque qui iniquam dispensationem petit, iniquitatis causa est, & qui ea utitur, eadem semper irritatur iniquitate. Ceterum Pontifices nunquam sine causa dispensationes concedunt.

19 Papa proprie, & rigorose loquendo nequit dispensare in jure divino. Est fere communis. Et ratio est, quia ita se habet Papa ad legem Dei, sicut inferior ad legem superioris, immo minor est proportio Papae ad legem divinam, quam inferioris Praelati ad legem humanam; cap. Damnamus 2. de summ. Trin. vers. quia inter Creatorem, & Creaturam; Sed in lege humana inferior nequit dispensare contra legem superioris; cap. Inferior 4. dist. 21. cap. Cum inferior 16. de majorit. & obedient. Clementin. Ne Romani 1. de election. §. 1. ubi expresse habetur: Quod lex Superioris per inferiorem tolli non potest; Ergo nec Papa dispensare potest contra legem divinam, seu in Jure divino; Tum quia sicut Vicarius non potest omnia, quae Principalis (videlicet ea, quae speciali nota digna sunt, & requirunt expressam facultatem, cap. Cum in generali concessione 3. de offic. Vicar. in 6.) ita neque Papa Christi in terris Vicarius, potest omnia, quae Christus, v. g. sacramenta nova instituisse, abrogare antiqua, bigamiam simultaneam concedere, dispensare in vinculo matrimonii consummati, & hujusmodi. Potest tamen Papa Jus divinum interpretari, & declarare, quod in aliquibus casibus propter aliquas circumstantias non obliget, cum scilicet ex divinae legis observantia, aut aliquid sequitur iniquum, aut majus bonum impeditur, alioquin cum pro interpretatione ad Deum recursus non pateat, non fuisse ipse bonus Paterfamilias (quod nullimode est dicendum) si gregem suum dimisisset sine pastore, qui in casibus dubiis, & arduis posset Jus divinum interpretari, & declarare, & omnibus suis ovibus pro necessitate consulere. Abbas in cap. Proposuit 12. de concession. Praebend. Almain. de potest. ecclesiast. cap. 13. Turrecrem. in summa eccles. lib. 2. cap. 7. & lib. 3. cap. 43. Covarr. variar. resol. lib. 3. cap. 13. num. 9. vers. Fateor enim. Sotus de iustit. & Jur. lib. 10. quest. 3. art. 1. Vasquez in opus. moral. in tract. de benefic. cap. 4. §. 2. dub. 1. num. 122. in fin. Sylvester verb. Papa quest. 16. in tit. 2. num. 454. Fagnan. lib. 1. decret. in c. Cum pridem 4. de pallis num. 80. & alii passim.

21 Papa ex rationabili, & justa causa potest dispensare in omni Jure ecclesiastico. Est communis, & habetur clare in cap. Proposuit 4. de concession. Praebend. ubi Pontifex sic expresse dicit: Qui secundum plenitudinem potestatis de Jure possumus supra Jus dispensare. Et tamen dispensatio ad effectum consequendi beneficium Jurisdictionis familiaris non conceditur in praedictum alterius vocati, licet remotioris, habentis tamen qualitates requisitas; proximior enim in praedictum remotioris jam presentati, & habentis requisita, nec est dispensandus a Papa, ut respondit Sacra Congregatio Concilii in una Bononien. 16. Julii 1695. & in Cremon. 8. Julii, & 30. Septemb. 1702. apud Monacell. tom. 3. tit. 2. formul. 7. num. 11. & tom. 4. supplement. ad 3. tom. num. 109.

23 Episcopus quoad sacros canones, constitutiones apostolicas, & decreta Conciliorum Generalium nequit dispensare, nisi nisi casus sibi a Jure permitti, seu concessi. Dispensatio enim est actus Jurisdictionis, & Episcopus veluti inferior non habet Jurisdictionem respectu sacrorum canonum, apostolicarum constitutionum, & Conciliorum Generalium; cap. Inferior 4. dist. 22. cap. Cum inferior 16. de majorit. & obedient. & Clementin. Ne Romani 2. §. 1. de election. ubi expresse dicitur: Quod Lex Superioris per inferiorem tolli non potest. Hinc in cap. Dilectus 14. de tempor. Ordin. graviter reprehenditur Episcopus, qui cuiquam eadem die contulit plures sacros ordines, licet de mandato Archiepiscopi sui id fecerit: Cum illi (inquit Papa Honorius III.) hujusmodi dispensatio a canone minime sit permittita. Et cap. Dilectus 17. & cap. Nimis 18. de Filib. Presbyterorum irritantur dispensationes contra Jus dispensationem facte per aliquem Papa inferiorem, quamvis Apostolicae Sedis Legatum, ut de facto erat Archiepiscopus Remensis, sicuti legitur in d. cap. Dilectus. Notanter tamen fuit dictum: Nisi sint ca-

sus tibi a Jure permitti, seu concessi, quia dantur plures casus, in quibus ex concessione juris, aut rationabiliter praesumpta licentia Papae potest Episcopus dispensare circa sacros canones, constitutiones apostolicas, & decreta Conciliorum Generalium.

Primus casus est, quando in Jure expresse conceditur Episcopo potestas dispensandi, ut fit in cap. Si aliquid 59. de election. in cap. At si Clerici 4. de iudicis, in cap. Cum ex eo 34. de elec. in 6. cap. Is, qui defectum 8. de filiis Presbyterorum in 6. & saepe alibi, juncto Concil. Trid. sess. 23. cap. 6. de reformat.

Secundus casus est, quando saltem tacite, seu virtualiter ex modo loquendi sacrorum canonum praesumptum rationaliter concessa ipsis talis dispensandi facultas; ut cum in canone simpliciter dicitur, posse dispensari, nec Papa sibi, aut alteri reservat dispensationem; tunc enim Episcopus potest dispensare, quamvis hoc ipsi expresse non fuerit concessum. Sic Glossa in cap. Quisquis 43. de election. verb. Fiat, & Glossa in cap. In quibusdam 12. de part. verb. Dispensatum, ubi sic praecise dicit: Cum non determinetur, a quo possit dispensari, dicit Jann. quod Episcopus potest dispensare, ex quo Papa non retinet sibi dispensationem, & ibi Abbas in cap. Et si unamittere, de postulat. Praelator. 10. dicens, quod Episcopi semper dispensant, ubicumque a Jure permittitur dispensatio in genere, licet specifice non permittatur Episcopo. Felinus in cap. At si Clerici 4. de iudicis num. 1. Sanchez l. 8. de matrim. disp. 5. num. 1. citans plurimos alios; Reiffenstuel loc. cit. num. 467. Barbosa part. 2. de offic. & potest. Episc. allegat. 33. num. 22. ubi dicit, quod, quando Lex impersonaliter dispensandi facultatem facit dicendo v. g. poterit ex dispensatione, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum, non adiciendo per Sedem Apostolicam, vel Romanum Pontificem, prout in specie in cap. Veniens 2. de eo qui cognovit; cap. Pastoralis 7. de Clerico excomm. ministrans; & cap. In quibusdam 12. de part.; tunc quia frustra talis facultas dispensandi conceditur Summo Pontifici, qui de jure potestatem dispensandi habet, ut expresse habetur in cap. Proposuit 4. de concession. Praebend. ibi: Qui secundum plenitudinem potestatis de Jure possumus supra Jus dispensare; censetur illa facultas data Praelatis inferioribus, & Episcopis, arg. cap. Nuper 29. de sent. excomm. ibi: Quia tamen conditor canonis ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi.

Tertius casus est, quando adest magna necessitas, vel evidens utilitas de novo emergens, esse periculum in mora, nec facile recurrit potest ad Summum Pontificem; arg. cap. Talis 17. caus. 1. q. 7. & cap. Exposuisti 33. de Praebend. ubi in casu, quo arget evidens necessitas, vel utilitas expresse tribuitur Episcopo facultas dispensandi contra decreta quorundam canonum; & sic idem dicendum venit de aliis similibus; Et ratio est, quia in tali casu ex rationabiliter praesumpta voluntate Papae, censetur Episcopus habere concessam sibi potestatem dispensandi: hoc enim exigit pastorale officium Episcoporum, ne alias in casu urgentis necessitatis oves sibi concedit remaneant destituta necessariis auxiliis; & sic tenent Abbas in cap. At si Clerici 4. de iudicis n. 9. Felinus ibid. num. 3. Barbosa lib. 1. Juris eccles. univers. l. 1. num. 149. Pirhing lib. 1. decret. tit. 3. num. 470. Sanchez l. 3. de matr. disp. 40. §. Castro Palao p. 1. tract. 3. dicit. 9. punct. 5. num. 7. & alii passim.

Quartus casus est, quando adest consuetudo dispensandi legitime praescripta, consuetudo enim legitime praescripta tribuit jurisdictionem; cap. Cum tanto 11. de consuetudine, cap. Duo simul 9. de offic. Jud. Ordinar. cap. Contingat 14. de foro competent. unde ista semel obtenta recidit dispensatio valida; quae alias fore invalida; Barbosa, Pirhing, Reiffenstuel loc. cit. Suarez lib. 6. de legibus c. 13. num. 10. & alii.

Quintus casus est, quoties dubium est, an casus indigeat dispensatione; arg. cap. Cum desideres 15. de sent. excomm. quia stante dubio an res indigeat dispensatione, vel potest Episcopus considerari considerandis declarare eam non requirit, vel ad cautelam dispensare. Barbosa part. 2. de offic. & potest. Episc. alleg. 35. num. 17. Reiffen-

fenstuel l. c. num. 37. Sanchez lib. 1. in dec. cap. 19. n. 74. & cap. 40. num. 26. Layman lib. 1. tract. 4. c. 22. num. 4. Sa verb. Dispensatio num. 1. Diana part. 3. tract. 6. resolut. 8. & part. 8. tract. 3. resol. 12 & alii plures; Et ratio est, quia reservatio dispensationis est odiosa, utpote coartans potestatem ordinariam Episcoporum, adeoque est restringenda ad casus certos, iuxta regulam 15. Juris num. 6. ibi: Odiā restringi; & fautores convenit ampliare. (Ad rem lex 2. tit. 2. p. 7.)

Potestas dispensandi in supradictis, & aliis consimilibus casibus competens Episcopis, competit etiam Capitulo Sede vacante. Ita communis Doctorum cum Barbosa part. 2. de offic. & potest. Episcop. alleg. 36. num. 9. Et ratio est, quia Capitulum Sede vacante potest ea omnia exercere, quae pertinent jure communi ad ordinariam Episcopis jurisdictionem; exceptis nonnullis, quae specialiter sunt jure prohibita, cap. Cum olim 15. de majorit. & obedient. ubi Glossa verb. Capitulum; cap. Ad abolendam 9. de haereticis, ubi Glossa verb. Sede vacante; cap. Penultim. de negligentia Praelatorum, ubi Glossa verb. Sed Capitulum: Dicta tamen potestas dispensandi competit Episcopis ratione sui pastoralis officii, estque in illis perpetua, & ordinaria; cap. His quibus ex officio 30. juncta Glossa fin. de offic. Judic. Ordinar. & l. more, & l. Et quia, ff. de iudic. adeoque &c.

Qui dispensationem obtinuit super impedimento consanguinitatis in forma pauperum, falso narrata paupertate, dicitur valide dispensatus, & proles legitima; Sac. Congreg. Concil. 9. Septemb. 1679. apud Monacell. tom. 2. tit. 16. formul. 2. n. 23. Vide ibi, ubi adest decreta etiam pro dispensatione obtenta ob angustiam loci.

Dispensatio ad ordines super Irregularitate ex aliquo defectu corporis, v. g. ex defectu oculi canonis, vel alio hujusmodi defectu, non indiget nova dispensatione ad beneficia etiam curata, canonicatus, & dignitates etiam in cathedrali. Sic resolvisse Sacram Congregationem Concilii in Lucana Dispensatione 12. Januar. 1696. l. 47. decret. fol. 19. de Irregularitate ex defectu oculi canonis; refert Ursaya Institut. Criminal. l. 1. tit. 10. §. 1. num. 9. & Antoneil. post tract. de Juribus, & oneribus Clericorum, in resolutionibus Sac. Congregationis Concilii in d. Lucana Dispensatione 22. Januar. 1697. pro totum; ubi numer. 2. refert etiam sic resolvisse in Ariminens. 16. Martii 1619. & in Lucana 26. April. 1659. lib. 20. Decret. fol. 624. & saepius alibi de Irregularitate ex defectu oculi dextri; unde talis sic dispensatus ad ordines, sine nova dispensatione admittendus est ad concursum, ut expresse tradit ex Nicolo Ursaya loc. cit. num. 10. per allata decreta.

Cæcus non obtinet dispensationem neque ad primam Tonsuram, ad effectum obtinendi beneficium ecclesiasticum; ut ex decreto Sac. Congregationis in una Pampelonensi die 28. Martii 1733. Benedic. XIV. Institut. eccles. 34. §. 5.

Si tamen ordinato jam Sacerdote accidat, ut oculorum lumen amittat, non tamen ita ut nihil videat, datur illi a Sac. Congregat. facultas celebrandi diebus quidem festis, & duplicibus missam B. Virginis votivam, ferialibus, defunctorum, dummodo non omnia memoriter recitet; mandando insuper Episcopis, ut celebrationem omnino vetent statim ac cæcum penitus evasisse compertent. Ibid.

Dispensationes nec frequenter, nec sine justa causa sunt concedendæ ex Concilio Tridentino. Bened. XIV. tom. 1. constit. 49. incip. Apostolica, & constit. 150. incip. Libertissime, §. 12. Dispensationes ab observantia ecclesiasticæ discipline levibus de causis non sunt concedendæ. Idem constit. 89. incip. Inter omnigenas, §. 25.

Dispensationem matrimonialium casuum veraciter sunt exponendæ, & ab Executoribus omnino verificandæ. Idem in citat. constit. Ad Apostolica. Earum executores verificare debent causas in literis expressas. Idem ibi §. 6.

Dispensationes matrimoniales non sunt concedendæ occultantibus fidel professionem, cum simulatione Mahometismi. Idem. constit. 89. incip. Inter omnigenas, §. 14.

Nec iis, qui matrimonium contrahere intendunt contra formam in ecclesia statutam. Idem ibi.

Dispensationes matrimoniales, quænam concedi possint a Penitentiaria Apostolica, assignantur à Ben. XIV. constit. 95. incip. Bonus Pastor, §. 39. & Reg. nempe in matrimoniis contrahendis in foro conscientie tantum super impedimentis occultis, quæ matrimonium non dirimunt. Item super omissione denuntiationum etiam ad effectum contrahendi secreto, servata tamen dispositione pro matrimoniis Conscientie nuncupatis, constit. ejusdem Pontificis incip. Satis Vobis; Item revalidandi dispensationes Datarie in casu relicte copula; & in casu relicte intentionis imperandi dispensationem, in foro conscientie tantum; & cum compositione taxæ solvendæ Datarie juxta conditionem, & facultatem personarum, quando agitur de primo, & secundo tantum gradu: Vide dictam constitutionem, ubi abunde, & distincte de omnibus.

Neophytis ad fidem conversis Venetiis in loco pio Catechumenorum conceditur dispensatio matrimonium contrahendi cum fidei, absque interpellatione prioris conjugis in fidelitate relicti, arbitrio Nuntii Apostolici Venetiis existentis. Idem constit. 117. incip. In Suprema.

Dispensationes super gradibus prohibitis ad effectum contrahendi cum hæreticis regulariter à S. Sede non conceduntur, nisi cum clausula: abjurata prius hæresi. Item tom. 2. constit. 51. incip. Magnæ Nobis, & constit. 59. incip. Ad tuas manus. Dispensationes hujusmodi exequende non sunt, nisi Executori constet de veritate eorum, quæ in precibus exposita fuerunt. Idem in dict. constit. 51. incip. Magnæ Nobis. Et nisi per authentica documenta constet, quod abjuratio hæresis matrimonii celebrationem reipsa præcesserit. Idem ibid. & in dict. constit. 59. incip. Ad tuas manus.

Dispensatio, seu licentia pro contrahendo matrimonio cum hæreticis, non adjecta abjurandæ hæresis conditione, non nisi raro, & ut plurimum favore Supremorum Principum, ob publicam, & gravem causam, ab Apostolica Sede concessa reperitur. Idem dict. constit. Magnæ Nobis. Et tunc plures cautelæ præscribi consueverunt, ne Conjug Catholicus pervertens periculum incurrat, neque proles hæretici parentis erroris sequatur. Idem ibid. Dispensationum literarum ab Apostolica Sede concessæ debent ab Executoribus deputatis attentè perpendi, tum quoad veritatem, tum quoad conditiones appositas. Idem ibid. Item facultates dispensandi in genere concessæ ne præscripti fines transiliantur. Idem in dict. constit. 59. incip. Ad tuas manus.

Dispensandi facultas, quæ ab Apostolica Sede datur Episcopis in remotis regionibus degentibus, non excedit tertium gradum in contrahendis; in contractis vero, si agatur de hæreticis, ad secundum quoque gradum pertingit. Idem in dict. constit. incip. Ad tuas manus. Hujusmodi facultas in usum deduci nequit cum hæreticis re ipsa non conversis, etiamsi conversionis spem, aut permissionem ostendant. Idem ibid. Dispensationes matrimoniales concedens vigore Indulti, & delegationis apostolicæ, debet delegationis mentionem facere, & Indulti tenorem in dispensatione inserere, cum expressione temporis, ad quod fuit concessum, sub poena nullitatis. Idem ibid.

Dispensatio super ætate ad contrahendum matrimonium, quando malitia supplet ætatem, etiam ab Ordinario concedi potest. Idem in dict. constit. 11. incip. Magnæ Nobis. Et hæc non tam est dispensatio, quam declaratio super casu, cui provisum est in Jure. Idem ibid. Quando autem contrahentes rationis usum habent, sed nondum copulæ apti sunt, hujusmodi dispensatio ab Apostolica Sede dumtaxat imperari potest; Nemo enim præter Papam derogare potest juri canonico, quod requirit in contrahentibus hujusmodi actuale potentiam. Idem ibid.

Dispensationes pro Regularibus non conceduntur, nisi de Superiorum Regularium consensu, vel ad eorum preces. Idem tom. 2. constit. 47. incip. Si datam.

Dispensationes ab observantia Quadragesimæ concedendæ non sunt, nisi adjecto præcepto de unica compositione, & de non permiscendis epulis. Idem tom. 1. constit. 55. incip. Cognovimus, & constit. 99. incip. Fratemitatis. Dispensatio à quadragesimali jejuniu nemini con-

concedi debet sine legitima causa; nec Universitatibus absque urgente necessitate. Idem *constit. 16. incip. Non ambigimus*, §. 3.

61 Dispensationes generales ab observantia Quadragesimæ pro integris populis concedi nequeunt absque gravi causa. Idem *tom. 2. constit. 130. incip. Libentissime*, §. 10. *Et sequent.* Cause legitime ad concedendam talem universalem dispensationem possunt esse morbi communes, ob aliquam aëris corruptionem, seu morbus epidemicus. Et si in aliquo loco, neque oleum, neque pisces comparari possint; tunc incolis ejusdem loci concedi potest, ut lacte, & ovis utantur. Si autem hæc revera deficient, tunc carnis salubris tamen edende facultas conceditur, interposita semper jejunii servandi conditione. Idem *ibid.* §. 17. *Et seq.* Et tunc ad id Medicorum sententia sunt exquirenda, & eorum attestaciones exhibenda. Alias dispensatio denegabitur. Idem *ibid.* §. 24. 25. *Et 27.* Non sunt tamen cause legitime pro tali universali dispensatione ciborum caritas, & militum stationes. Idem *ibid.* §. 18. & 19.

66 Dispensationes generales, super observantia Quadragesimæ, altarumque abstinentiæ pro communibus Patriarchatus Antiocheni, quomodo sint concedendæ assignatur ab eodem Pontifice, nempe, ut in singulis tantum annos, quibus egestatem, & inopiam icthiorum quadragesimalium persistere ibi cognoverit, & non aliter, nec alio modo, nisi illa remanente etiam quoad illos incolas generali lege de jejuniis, & abstinentiis, à qua nemini illis communitatibus dictam dispensationem concedere. Idem *tom. 1. constit. 87. incip. Demandatam*, §. 7.

67 Dispensationes super ritibus ecclesiasticis à S. Sede petendæ sunt, nec, ea inconsulta, ab alio quolibet concedi possunt. Idem *tom. 1. constit. 107. incip. Omnium sollicitudinum* 68. §. 14. Dispensationes adversus ritus, & canones ecclesie Græcæ concedi possunt à Missionariis Latinis. Idem *const. 87. incip. Demandatam*, §. 16.

69 Dispensationes Sacræ Pœnitentiæ cum dirigitur ad Confessarium ex approbato ab Ordinario, executioni mandari debent à Confessario approbato ab Ordinario illius loci, in quo dispensatio illa præstari debet; nec valet si actu Confessarius non sit, sicut nec si approbatus fuerit tantum pro maribus, & dispensatio petatur à fœmina; Benedic. XIV. *Institus. eccles. 87. §. 31.*

70 Cum dirigitur Confessario magistro in Theologia vel Decretorum Doctore requiritur laurea Theologiae, vel Juris canonici in publica Universitate; nec aperiri literæ illæ possunt à simplicii Regulari Confessario, nisi tamen religio illa privilegium aliquod ea de re obtinuerit; *ib.* §. 32.

71 Si semel apertum fuerit Breve Pœnitentiæ ab eo, qui non habet titulum requisitum, non ideo tamen vitiatum rescriptum, sed sufficit si alteri habenti requisita consignetur; *ibid.* §. 33.

72 Si semel electus fuerit executor, potest nihilominus ex probabilis sententia variari, quamquam non desinat Doctores, qui oppositum opinentur; *ibid.*

73 Executor certiorum se reddere debet de veritate causarum, ex quibus obtenta dispensatio est; non tamen requisitis aliunde testimoniiis, sed ipsum dispensandum interrogans, nisi aliunde ipse eandem veritatem rescisset; nec teneri illum sub juramento interrogare, ut est communis Doctorum sententia; *ibid.* §. 34.

74 Si tamen falsa narrare dispensandum sciverit, non potest ad dispensandum procedere, nisi id sciret ex precedentibus dispensandi conditionibus, ut ex Sanc. *ibid.*

75 In ejusmodi dispensationis literis mandatur executori, ut dispense, audita prius sacramentali confessione, & in ipsa confessione; nec liberum est illi extra confessionem rem exequi: ut omnes docent; *ibid.* §. 35.

76 Cum pœnitentia in literis definitur, ea injungenda est; si vero committatur arbitrio Confessarii, non est illi liberum eam ad arbitrium injungere; sed ad prudentiæ leges dirigenda est, neque nimis rigida, neque lenior quam par sit; *ibid.* num. 37. 38.

77 Quoad clausulam, *dummodo sit occultum*, censetur

occultum si tantum septem, vel octo in civitate id resiciant, in oppidis vero si quinque, vel sex; quam sententiam Scriptores, qui mentem Sacræ Pœnitentiæ probe norant, rident. *ibid.* §. 45. Occultum impedimentum Fagnan. censet illud, quod nullo pacto probari possit; *ibid.* §. 44.

Si impedimentum occultum fuerit in loco, ubi executioni mandanda est dispensatio; publicum vero in alio ubi commissum est delictum, tutius est tunc executionem suspendere, & de hac novitate Sacram Pœnitentiariam certiorum, facere; *ibid.* §. 46.

Delictum olim publicum, non occultum, si à die commissi criminis longum tempus effluxerit, ad effectum dispensationis obtinendæ censetur; *ibid.* §. 42.

Si quis rem veritam præstiterit, sed publice creditur obtinuisse ad id facultatem, hujus peccatum ad effectum dispensationis obtinendæ, creditur occultum. Si vero commississe delictum resciat, sed ignoret inde consurgere impedimentum, profecto occultum quoad hunc effectum non censetur; *ibid.* 48.

Si delictum deductum sit ad forum contentiosum, à Sacram Pœnitentiaria censetur publicum. Si tamen data in eo fuerit sententia absolutoria criminis, per quam reus repertus sit innocens, & non culpabilis, vel ex hæcenus deductis non repertus culpabilis, etiamsi id obtinuit sit mediis illicitis, falsis testibus, &c. adhuc censetur impedimentum occultum ad hunc effectum; *ibid.* §. 49.

Alia ad rem, vide verb. Bigamia, verb. Jejunium, 82. verb. Impedimentum matrimonii, art. 3. verb. Irregularitas, art. 3. verb. Juramentum, verb. Simonia, verb. Votum.

Loco juris communis dici debere; juris humani, 83. vel positivi in definitione dispensationis monet *Soll de leg. cap. 4. §. 1. num. 170. quia* (inquit) *etiam in municipalibus, & synodali jure, quod distinguitur à communi cap. 1. de const. in 6. dispensatur.*

Quod ait *Auctor num. 7.* de tacita dispensatione sublatâ à *regula 51. Cancellaria*, id intelligi respectu Summi Pontificis, ut innuit idem *Auctor ibidem*, & advertit *Rigant. in commentor. ad dict. reg. 51. num. 8.* Ceterum alii post Pontificem possunt adhuc tacite dispensare. *Soll* jumque quæstio est, utrum tacite dispensare valeant super propriis constitutionibus, an item super legibus superioris in casibus, in quibus concessum ipsis est dispensare. At communior est opinio, posse tacite dispensare etiam super legibus superioris. *Confer Soll de leg. cap. 4. §. 1. num. 178.*

Tacita vero dispensatio secundum *Rigant. in comment. ad dicta reg. 51. num. 15. Et sequent.* tunc locum habet, quum quinque hæc concurrunt. Primum est quod qui gratiam inhabili, seu incapaci facit, sciat factum, & ex illo juris dispositionem. Secundum quod pariter sciat, quod in illo facto opus sit dispensatione. Tertium, quod ex certa scientia affirmativum factum faciat, illudque exprimat. Quartum, quod de causa, qua ad tacite dispensandum movetur, cognoscat. Quintum denique, quod ex dispensatione illa tertio præjudicium non irrogetur. At præsertim quartum requisitum necessarium haud esse, tenet *Soll de leg. cap. 4. §. 1. num. 178.* qui *seq. num. 179.* aliter explicat, quando censetur facta tacita dispensatio.

De potestate Summo Pontifici competente dispensandi super legibus omnibus positivis non est quod differatur, quum ea pronant ab ea superioritate, quam obtinet super omnes, & firmatur in *cap. 4. de concess. præbend.* Quod vero attinet ad Episcopos, ii utique possunt dispensare non solum super propriis constitutionibus, verum & super legibus Synodi Diocesane. Duo vero excipiuntur casus. Prior est, si constitutio à Summo Pontifice confirmata fuit in forma, ut ajunt, non communi, sed specifica. Alter est si constitutio abierit in contractum; *Confer Soll de leg. cap. 4. §. 2. num. 184. Et sequent.* At quod attinet ad priorem casum, tunc secundum alios confirmatio in forma specifica impedimento esse potest, quominus Episcopus dispense, quum constitutio excedat potestatem ipsius Episcopi, ita ut totum faciat auctoritas pontificia, non item quum adhibita ea fuit ad abundantiorum cautelam.

Super legibus vero superioris Episcopus regulariter nequit dispensare non solum super jure pontificio, sed nec super synodo provinciali. Quinimo nec Archiepiscopus dispensare valet super synodo provinciali, cum ab ipso tamquam inferiori ad provincialem synodum appelleretur; *Soll de leg. cap. 4. §. 2. num. 189.* Quando vero Episcopus dispensare queat super legibus superioris, vide ad apud eundem *Auctorem de LL. cap. 4. §. 1. à num. 19. ad plur. sequent.* Ubi examinatur, an in casibus, in quibus inferior potest potestate dispensandi, secum ipse dispensare valeat; tum an dispensare valeat cum Vagis, & Peregrinis.

De justis causis dispensationis consule *Rousseaud de la Combe in sua Jurisprudencia canonica, verb. Dispensatio, sect. 1. num. 4. sequent.* An autem cesset dispensatio, si causa, ob quam fuit concessa, cesset iidem ante executionem illius, non conveniunt inter se Doctores. *Negant Suarez de Legibus, lib. 6. cap. 19. num. 18. Gutierrez q. canon. lib. 2. cap. 15. num. 30.* Affirmat vero, & quidem allegatis pro se *Glossa, Joanne Andree, Baldo, Felino, & aliis, Sanchez de matrimon. lib. 8. disp. 30. n. 14.*

An & quando potius datum mandatum de dispensando quam gratia dispensationis concessa à Papa sit, & quinam sint effectus diversi, expendit *Rot. in Ugentina beneficii 5. Maii 1738. cor. Eminentiss. Crescentio.*

Nota demum, dispensationem esse stricti juris, nec ullam pati extensionem. Vide exempla in *Hildecimen. fructuum canonicalium super bono jure 16. Junii 1731. cor. Eminentiss. Crescentio.*

DISPENSATIO IN BIGAMIA. Vide verb. Bigamia.

DISPENSATIO IN FESTORUM OBSERVANTIA. Vide verb. Festum.

DISPENSATIO IN JEJUNIO. Vide verb. Jejunium.

DISPENSATIO IN IMPEDIMENTIS MATRIMONII. Vide impedimenta matrimonii, art. 3.

DISPENSATIO AB IRREGULARITATE. Vid. Irregularitas, art. 3.

DISPENSATIO IN JURAMENTIS, & VOTIS. Vide verb. Juramentum, & Votum.

DISPENSATIO IN PENIS SIMONIÆ. Vide verb. Simonia.

(Præter ea, quæ pag. 170. verb. Appellatio, vers. Quemlibet: pag. 291. verb. Bellum, vers. Inspiciantur: pag. 44. vers. Si à Summo: & pag. 45. vers. Per leg. verb. Delegare, inseruntur: quam facultatem Ecclesie cupit Supremum habere dispensandi; videat *lex 2. utque ad 6. tit. 5. p. 1. Huc accedit lex 1. & 2. tit. 2. ejusd. tit. p. de observantia festorum agens: lex 4. §. 6. ejusd. tit. & p. de reverentia loquens: De istis dispensatione, vid. in fin. verb. Bulla Cruciatæ: De impedimentis matrimonii, vide add. hisp. verb. Impedimentum matrimonii, vers. Duobus De irregularitate; add. etiam hisp. verb. Irregularitas De juramentis, & votis recognoscatur *lex 5. & 6. tit. 8. p. 1. cum §. tit. 5. ejusd. p. Quid in Simonia lex 19. & 20. tit. 19. cum §. tit. 5. p. 1.**

Quamvis per supradicta in hujus adnotationis exordio, cum *leg. 2. §. 6. & 7. tit. 1. p. 1.* confiteatur, in lege superioris inferiorum ingerere se, eam tollere, declarare, aut interpretari, *leg. 12. 14. 17. & 18. tit. 1. p. 1.* non posse: debet in mente retineri *lex 238. nyl.* in qua res cursum juris scripti impedientes proponuntur: *Consuetudo primatum, vide etiam leg. 6. & 7. tit. 2. p. 1. & 21. tit. 2. lib. 2. Ind. tenet: Pactum inter partes, dum civilibus dispositionibus non repugnet, secundum, contentis lex 1. & 12. tit. 1. p. 5. addit, hisp. verb. Contractus, & Pactum, & noviss. verb. Assocuator, pag. 242. vers. Rationi: per tot. occupat locum: Principii Indulgentiæ, ad rem. *lex 21. tit. 6. p. 3. 1. tit. 8. lib. 4. For. Reg. tit. 30. p. 7. tit. 11. lib. 1. Ord. Reg. tit. 25. lib. 8. Reomp. Castell. in tertio collocatur: Novæ legis promulgatio ad quartum spectat, respici qua in principio hujus §. recitatur cum 19. tit. 1. & p. 1. 8. tit. 2. p. 2. 3. tit. 6. lib. 1. For. Reg. 3. tit. 4. lib. 1. Ord. Reg. 2. tit. 1. lib. 2. Reomp. Castell. Quintum obtinet, ubi juri naturali positivum adversatur *leg. 1. 8. & 18. tit. 1. p. 1. Verum in præmissis, tit. 2. ejusd. p. deciditur vim & legum efficaciam, nisi per usum, consuetudinem, & forum haud impediti: copiosa exhibetur mate-***

ria: in horum elucidationem non officit memoria commendare quæ verb. Decima, art. 4. super hujus juris acquisitione adjecta inveniuntur; ne despicias addit. hisp. revidere, verb. Bona laicalia, vers. Omnia bona: & verb. Lex, vers. Monarchicom.)

DISTRIBUTIONES QUOTIDIANÆ.

ARTICULUS I.

Quid, & quæ sint distributiones quotidianæ, & à quibus acquirantur?

SUMMARIUM.

1. Distributiones quotidianæ ita dicuntur, quia juxta cuiusque merita, ac laborem, & qualitatem distribuuntur.
  2. Distributiones quare dicantur quotidianæ.
  3. Distributiones quotidianæ alie sunt, quæ non distinguuntur à Præbendis, & alie quæ distinguuntur, & quæ sint utraque, ad num. 4.
  5. Distributionum quotidianarum propria definitio: quæ sub earum appellatione veniant: & quibus harum perceptio respondeat, ad num. 51.
  52. Post Concilium Tridentinum canonici absentes: quid eis proprium, ad num. 54.
  55. Auctoris supp. ad num. 73.
  74. Novæ addit. ex aliena manu inseruntur, ad num. 84.
- DISTRIBUTIONES QUOTIDIANÆ secundum nominis etymologiam ita dicuntur, quia juxta cuiusque merita, ac laborem, & qualitatem distribuuntur; nam distribuere est suum cuique tribuere, *l. 1. ff. familie hereticorum. Rota p. 7. recent. dec. 115. n. 20.* (Concordat *tot. tit. 26. p. 2. præcipue in leg. 1. id. 1. tit. 15. p. 6.*) Dicuntur autem quotidianæ sive quia quotidie distribuuntur eis, qui quotidie horis canonicis, divinisque officiis intersunt, quasi quotidianum & diurnum stipendium. *Rota cit. p. 6. dec. 115. num. 23. Barbosa lib. 3. Juris eccl. univers. cap. 18. num. 4. & de Canonici c. 21. num. 3.* cum pluribus ibi citatis. Distributiones alie sunt, quæ non distinguuntur à præbendis, sed ipsæmet præbendarum vice funguntur, ut sunt distributiones illarum ecclesiarum, quarum fructus omnes in communi reponuntur, & singulis diebus distribuuntur cuilibet canonico presenti pro victu, de quibus in *cap. Olim, de verbor. significatione, & apud Decian. cons. 43. col. 1. Menoch. cons. 456. num. 25.* Alie vero sunt distributiones à præbendis separate, atque distinctæ, quales sunt distributiones illarum ecclesiarum, in quibus Canonici certas habent præbendas, & præterea quotidianas distributiones, quæ dantur interessentibus divinis officiis, de quibus in *cap. Quia 15. de scriptis. & in cap. Unic. de Cleric. non resident. eod. in 6. & in cap. ultim. de concess. præbend. pariter in 6. Paris. cons. 32. num. 7. & cons. num. 4. cum seq. vol. 4. Covarr. lib. 3. varior. cap. 13. num. 1. Gall. in Margarita Casuum controvers. verb. Distributiones 2. (Consonat *lex 16. 17. 18. & 19. tit. 16. p. 1.* Non discrepant *lex 1. usque ad 6. præsertim 3. 4. & 5. tit. 11. lib. 1. Ind.*)*
- Distributiones quotidianæ proprie loquendo definiuntur, quod sint stipendia quædam personalia, quæ ex redditibus ecclesie (præter præbendam, aut portionem certam pro beneficio competentem) Canonicis, & Beneficiatis, seu Clericis cathedralium, & altarum collegiarum ecclesiarum divinis officiis interessentibus pro divino officio tribuntur. Distributiones hujusmodi non veniunt appellatione fructuum, sed reddituum, & proventuum istius, vel illius beneficii, cum sint redditus casuales, & incerti, qui acquiruntur labore, & intervntu in divinis, *cap. Licet 32. de præbend. cap. Unic. de Cleric. non resident. in 6. cap. Quoniam 8. §. In illis, de concess. præbend. etiam in 6. Rota part. 15. recent. dec. 61. num. 1. Cassad. dec. 1. de Cleric. non resident. Covarr. lib.*